

PSYKIATRISK SYGEPLEJE

Den sygeplejefaglige referenceramme

Defineret med afsæt i Fundamentals of Care (FoC)

PSYKIATRIEN
– i gode hænder

1 Indledning

Kompleks sygepleje i konstant udvikling

I Psykiatrien er der en ambition om høj faglighed i opgaveløsningen - til gavn for patienterne og deres pårørende. Det gælder også for den psykiatriske sygepleje.

Hverdagen på de psykiatriske sengeafsnit og i den ambulante psykiatri er kompleks, og der stilles mange forskelligartede krav til sygeplejen.

Sygeplejen er i konstant udvikling, og i Psykiatrien arbejdes der løbende med at vurdere og revurdere det faglige grundlag for den sygepleje, patienterne skal tilbydes, uanset hvilket afsnit, team eller ambulatorium, de kommer i kontakt med.

I samarbejde med Aalborg Universitetshospital og Regionshospital Nordjylland har Psykiatrien valgt at definere sygeplejen ved hjælp af begrebsrammen Fundamentals of Care. Det er en teoretisk og internationalt udviklet forståelsesramme, hvor planlægning og udøvelse af situationsorienteret og personcentreret sygepleje er i fokus.

Fundamentals of Care bygger på en tillidsfuld og ordentlig relation mellem patient og sygeplejerske. Det er centralt, at patienten gives gode muligheder for indflydelse gennem integrering af sygeplejen, og sygeplejen er professionel, når patient og pårørende oplever en ensartet, sikker og respektfuld sygepleje af høj kvalitet.

Disse principper stemmer godt overens med Region Nordjyllands fælles værdier 'I TOP':

- Indflydelse
- Tillid
- Ordentlighed
- Professionalisme.

Begrebsrammen Fundamentals of Care anvendes i det følgende til at beskrive, hvad patienter, pårørende, kolleger og tværfaglige samarbejdspartnere kan forvente af sygeplejen i Psykiatrien i Region Nordjylland. Den anvendes også til overordnet at beskrive de krav, der stilles til den enkelte sygeplejerske og social-og sundhedsassistent.

Flere formål med den sygeplejefaglige referenceramme

Den sygeplejefaglige referenceramme skal danne grundlag for at sikre:

- At patienter tilbydes en professionel og evidensbaseret sygepleje af høj faglig kvalitet, samt at de inddrages i planlægning og udførelse af sygeplejen i det omfang, de formår og ønsker det, både under indlæggelse og i ambulante forløb.
- At pårørende inddrages i det omfang de formår, og i det omfang patienterne ønsker det.
- At den enkelte sygeplejerske og social- og sundhedsassistent til gavn for patienter og pårørende udvikler professionalitet og høj faglighed i sygeplejen.
- At sygeplejefaglige ledere udøver lederskab, der er professionelt og sygeplejefagligt funderet.
- At det sygeplejefaglige perspektiv i det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde styrkes.

2 Sygeplejefprofessionen

Den psykiatriske sygepleje er et selvstændigt ansvars- og kompetenceområde, som er rettet mod patienter med en psykiatrisk lidelse.

Professionel evidensbaseret sygepleje skal målrettes de behov og problemer, patienten har. Den skal udøves på baggrund af viden fra forskellige kundskabsretninger og forskningsresultater, for på den baggrund opnås den bedste forståelse af patientens problemstillinger. Det er udgangspunktet, når sygeplejen planlægges i samarbejde med patienten og eventuelt dennes pårørende.

Sygeplejens virksomhed

Sygeplejen omfatter følgende virksomhedsområder:

- At udføre sygepleje
- At lede sygepleje
- At formidle sygepleje
- At udvikle sygepleje.

Sygeplejens genstandsfelt

Sygeplejen retter sig mod mennesker i alle livsfasen og mod de særlige behov og livsfænomener, der kan forekomme hos mennesker med psykiske lidelser.

Fundamentals of Care

Fundamentals of Care er en dynamisk begrebsramme udviklet i en international kontekst. Den knytter ikke an til specifikke diagnoser, institutioner eller specifik behandling.

Formålet med rammen er at yde personcentreret og situationsorienteret sygepleje, således at patientens behov for sygepleje tilrettelægges kompetent, respektfuld og empatisk.

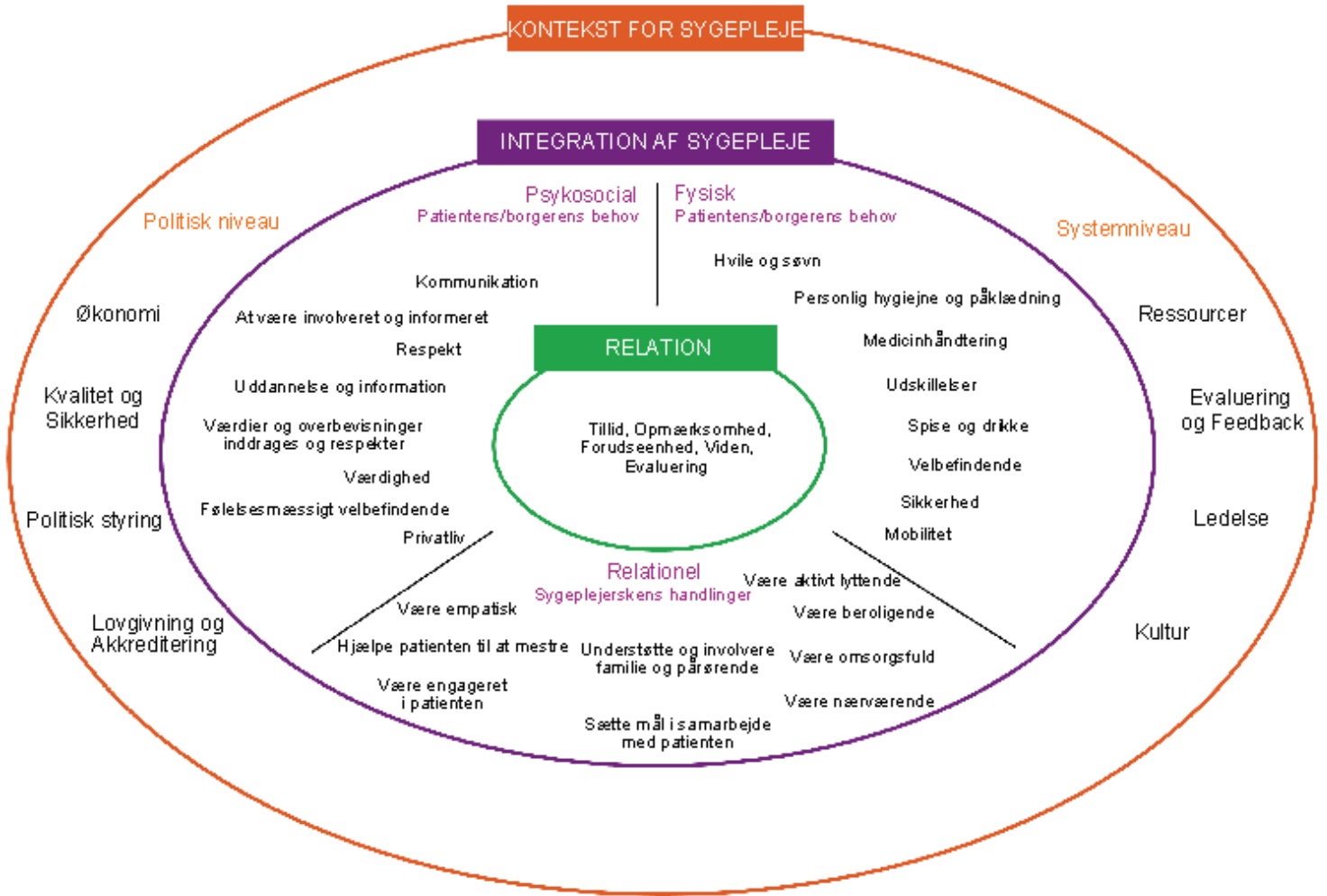
Fundamentals of Care understøttes i den sygeplejefaglige dokumentation af de 12 sygeplejefaglige problemområder.

Definition på Fundamentals of Care

Fundamental sygepleje involverer sygeplejehandlinger, som respekterer og fokuserer på en persons essentielle behov med henblik på at sikre dennes fysiske og psykosociale velbefindende. Disse behov imødekommes ved at udvikle en positiv og tillidsfuld relation med den person, der ydes sygepleje til samt med dennes familie/pårørende.

Tre cirkler med betydning for sygeplejen

I begrebsrammen indgår tre dimensioner for samarbejdet mellem patient og sygeplejerske, de udgør tre koncentriske cirkler:

Danish translation of the ILC Fundamentals of Care Framework image provided by Grønkjær, M, Aalborg University Hospital & Aalborg University, Denmark.

Beskrivelse af de 3 cirkler i modellen

1. Etablering af relationen

Det er centralt for forholdet mellem sygeplejerske og patient, at der etableres en relation.

Relationen er en fortløbende proces, og det er med afsæt i denne, at sygeplejersken skal opfylde eller hjælpe patienten med at opfylde de behov, hun eller han har. Det skal ske gennem empatisk, indlevende, respektfuld, samvittighedsfuld og personlig sygepleje.

Forudsætningerne for at indgå i relationen med patienten vil være forskellige. De vil afhænge af sygeplejerskens faglige vidensniveau, praktiske håndelag samt evne til dialog med patienten.

Relationen vil også basere sig på sygeplejerskens pligt til at pleje patienten samt pligt til at sikre, at relationen vedligeholdes ved hjælp af handlinger, der styrker tillid og en fælles forståelse af, hvordan patienten oplever situationen.

Relationen og dialogen kan være udfordret af patientens psykiske tilstand.

2. Integrering af sygeplejen

Når der er etableret en forpligtende relation, skal der etableres et forpligtende samarbejde.

Sammen med patienten og eventuelle pårørende skal sygeplejersken vurdere behovet for sygepleje, og de behov, der identificeres, skal beskrives i en realistisk, individuel plan for sygeplejen for netop denne patient. Planen skal integrere fysiske, psykosociale og relationelle elementer af sygepleje.

Omstændigheder, forudsætninger og behov vil være forskellige fra patient til patient. Nogle patienter vil opleve stor afhængighed, andre vil være mere uafhængige. Graden af oplevet afhængighed skal derfor afklares i det enkelte forløb, og sygeplejersken skal udføre sygepleje med afsæt i den individuelle plan ved fx at tage over, støtte, koordinere og undervise.

Nogle patienter vil forblive afhængige eller delvis afhængige. En sådan situation stiller større krav til sygeplejersken, og der kan være behov for at inddrage andre parter for at højne sygeplejen.

3. Konteksten af sygeplejen

Den 3. og perifere dimension i modellen omhandler konteksten for sygeplejen. Den belyser, at den organisatoriske og politiske kontekst har overordnet indvirkning på, hvordan relationen til patienten kan etableres, og hvordan sygeplejen kan integreres.

Den organisatoriske kontekst omfatter forskellige former for ressourcer: personaletimer, omgivelser og udstyr, ledelse (i Psykiatrien på henholdsvis afsnits-, klinik- og hospitalsniveau) samt kultur og værdier.

Den politiske kontekst omfatter lovgivning, økonomi, kvalitet, sikkerhed og regulering.

Afslutning

Fundamentals of Care har fokus på, hvordan patient og sygeplejerske i en tryk og kompetent atmosfære kan foretage en fælles vurdering af patientens situation og ud fra det aftale en fælles plan for sygeplejen. Planen skal udføres og monitoreres og også lede frem til en fælles evaluering og afslutning af indsatsen.

Referencerammen skal anvendes i samspil med andre rammesættende dokumenter i Psykiatrien, eksempelvis: Strategi for kompetenceudvikling, kompetenceprofiler for sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter samt karriere- og kompetencespor for sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter.

Den skal også anvendes, når leder og medarbejder aftaler kompetenceudvikling.

*Den sygeplejefaglige referenceramme er godkendt i Forum for Sygepleje juni 2022.
Referencerammen skal justeres løbende ved behov, og den skal revideres senest i 2025.*

3 Baggrundslitteratur

Kitson, Allison; Conroy, Tiffany; Kuluski, Kerry; Locock, Louise; Lyons, Renee. Reclaiming and defining the Fundamentals of Care: Nursing's response to meeting patients' basic human needs. The University of Adelaide, 2013

Lindhardt, Tove; Grønkjær, Mette; Poulsen, Ingrid. Fundamentals of Care – Klinik, ledelse, uddannelse og forskning. Munksgaard, 2021

Region Nordjylland. Personalepolitiske værdier Region Nordjylland – en arbejdsplads i top, 2012

Styrelsen for Patientsikkerhed. Vejledning om sygeplejefaglig journalføring (Til personale der varetager sygeplejefaglige opgaver). 2021

Sørensen, Erik Elgaard; Bahnsen, Iben Bøgh; Pedersen, Preben Ulrich; Uhrenfeldt, Lisbeth. Sygepleje tilbage til det basale. Fag & Forskning. 2017(1)

Den sygeplejefaglige referenceramme

Psykiatrien
Mølleparkvej 10
9100 Aalborg
www.psykiatri.rn.dk

December 2022